

Téma: **Foglalkoztatáspolitikai monitor**

Időszak: 2013. január

Dátum: 2013. február 15.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

0.	Vezetői összefoglaló	1
I.	Monitoring	3
1.	<i>Magyar munkaerőpiac .....</i>	<i>3</i>
2.	<i>Nemzetközi munkaerőpiac .....</i>	<i>6</i>
3.	<i>A Nemzeti Foglalkoztatási Alap alakulása .....</i>	<i>8</i>
II.	Elemzések	11
1.	<i>Munkerő-felmérésben lévő bizonytalanságok lehetséges okai .....</i>	<i>11</i>
2.	<i>Az inaktivitás és a potenciális munkaerő nagysága.....</i>	<i>14</i>

0. Vezetői összefoglaló

A foglalkoztatottság újra bővült, miközben a munkanélküliek száma emelkedett 2012 decemberében. A munkaerő-piaci kereslet két hónapig tartó visszaesés után újra nőtt, ami a közfoglalkoztatás bővülésének a hatása lehetett. A gazdasági aktivitás már több mint másfél éve folyamatosan emelkedik, így a ráta szezonálisan kiigazított értéke már 57,2 százalék körüli volt 2012 decemberében, amely historikus csúcs. A foglalkoztatottak számának másfél éves emelkedése után két hónapig csökkent a munkakereslet, viszont 2012 utolsó hónapjában újra nőtt a szezonálisan kiigazított mutató. A munkakereslet visszaesése a versenyszférában tovább folytatódhatott az intézményi statisztikák alapján, mivel a gazdaság kibocsátás, azon belül az ipar jelentősen szűkült. Eközben a közfoglalkoztatásban jóval többen maradhettek benn az év végén, és emiatt nőhetett a foglalkoztatottság szezonálisan kiigazított szintje. Az intézményi statisztikák alapján a versenyszférában, az 5 főnél nagyobb vállalatoknál az alkalmazottak létszáma 2,4 százalékkal csökkent idén novemberben az előző év azonos időszakához képest.

A munkanélküliség szezonálisan kiigazított rátájának korábbi csökkenő trendje is megtorpant. A munkanélküliség másik mutatója a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) által regisztrált álláskeresők száma pedig folytatta az emelkedő trendjét az elmúlt hónapokban. A szezonálisan kiigazított adatok alapján a regisztráltak száma decemberben már nyolcadik hónapja nőtt.

A nemzetgazdasági bruttó átlagkeresetek 5,4 százalékkal nőttek 2012 novemberében. A versenyszféra bérei 6,2 százalékkal bővültek 2011 azonos időszakához képest, így újra lassult a bérdinamika üteme. Elsősorban az adminisztratív intézkedések miatt ilyen magas a szféra bérnövekedése, amely továbbra is az előző évek átlaga felett nőtt.

Az euróövezet munkaerő-piaci helyzetének romló tendenciája tovább folytatódott az elmúlt hónapok során, javulás a közeljövőben sem várható. A munkakereslet nem változott, a ledolgozott munkaórák száma csökkent, a munkanélküliség historikus csúcson volt. Ezzel szemben az Egyesült Államokban bővült a foglalkoztatás és csökkent az állástalanok aránya.

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap egyenlege jobb lett a korábban tervezettnél. A bevételek felülteljesültek, miközben a tervezett kiadásoknak csak 93 százaléka került elköltésre, így az előzetesen az Alap kumulált többlete a tervezettnél a két és félszeresét teszi ki. Ez leginkább az egyes bevételi források túlteljesítésének, illetve a kiadási oldal egyes tételeit érintő alacsonyabb felhasználásnak köszönhető, ami negatívumként is értékelhető, mivel a fontos aktív eszközökre nem tudták felhasználni a rendelkezésre álló forrásokat.

Az elmúlt fél évben már többször felmerült a sajtóban és a tudományos körökben az a kérdés, hogy a munkaerő-felmérésből származó foglalkoztatottsági adat és az intézményi statisztikákban szereplő alkalmazottak száma miért nem mozog együtt. A két statisztika

nem feltétlenül tükrözi ugyanazt a tendenciát. Azt lehetett eddig megfigyelni, hogy az intézményi statisztika adataiban hamarabb megmutatkoznak a gazdaság ciklikus mozgásának jegyei, mint a munkaerő-felmérésben. **Azonban az elmúlt egy évben ellentétes dinamikát jelzett a két statisztika, amelynek mértékére eddig nem volt példa.**

A Magyar Nemzeti Bank legutolsó inflációs jelentésében adott hangot véleményének, amelyben a versenyszféra adatait vizsgálták a két statisztika alapján. **Véleményük szerint a létszámadatak közötti eltérések egyik oka lehet a közfoglalkoztatás eltérő elszámolása. Az eltérés másik oka a statisztikákban szereplő eltérő vállalati kör okozza.** Véleményük szerint a létszám kategóriák vizsgálata alapján a 10 főnél kevesebb foglalkoztatottal rendelkező mikrovállalatok munkakereslete nőtt meg jelentősen, amely elsősorban a munkaerő-felmérésben jelenhet meg (mivel az intézményi statisztika csak 4 fő feletti vállalatokra vonatkozik).

A GKI Gazdaságkutató Zrt. január végén kiadott sajtóközleményében azt írta, hogy a munkaerő-felmérésben a megkérdezettek körét torzíthatja az, hogy a külföldre költözött háztartások nem szerepelnek a felmérésben, valamint a külföldön dolgozó, de Magyarországon élő háztartások tagjait magában foglalja a statisztika.¹ Véleményünk szerint az előbbi abban az esetben térítheti el a statisztikát, ha a KSH nem jól becsli meg az emigránsok számát. Az utóbbit pedig nem lehet kiszűrni a felmérésből. Azonban ennek a hatásnak a mértékét nem lehet megbecsülni.

A Kormány egyik legfontosabb célja a foglalkoztatottság növelése, amely szorosan együtt jár a munkakínálat emelkedésével. **A foglalkoztatottak és munkanélküliek vizsgálata mellett fontos hangsúlyozni a társadalom egy másik igen széles csoportját, a gazdaságilag inaktívakat.** Nagy része ezeknek az embereknek nappali tagozaton tanul vagy nyugdíjas. **A foglalkoztatáspolitikai szempontjából azonban egyáltalán nem elhanyagolható azoknak a száma, akik egyéb okok miatt vannak távol a munkaerőpiactól (például aki inaktív, de munkába tudna állni).** **A szakpolitika számára az a feladat, hogy ezeket a személyeket azonosítsa és visszaterelje őket a munkaerőpiacra.** Ha a jobb konjunkturális feltételek adottak lesznek, illetve a Kormány a megfelelő foglalkoztatáspolitikai eszközök segítségével megteremti a keresletet ezekre az emberekre, akkor elérhető a 4 millió munkahely Magyarországon.

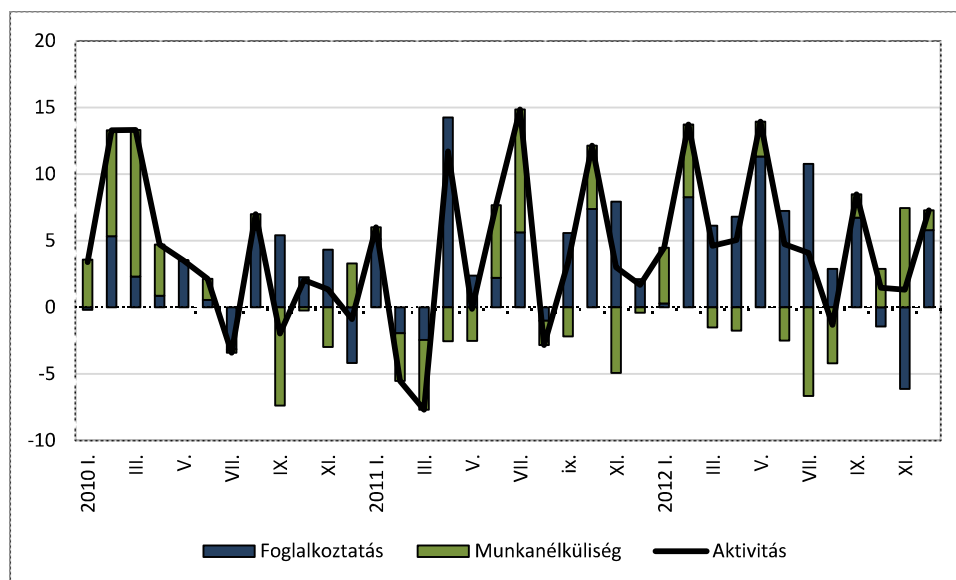
¹ http://www.gki.hu/sites/default/files/users/Petz%20Raymund/Mennyi_foglalkoztatottunk_van.pdf. Letöltés dátuma: 2013.01.31.

I. Monitoring

1. Magyar munkaerőpiac

A foglalkoztatottság újra bővült, miközben a munkanélküliek száma emelkedett 2012 decemberében. A munkaerő-piaci kereslet két hónapig tartó visszaesése után újra nőtt, ami a közfoglalkoztatás bővülésének a hatása lehetett. A gazdasági aktivitás már több mint másfél éve folyamatosan emelkedik, így a ráta szezonálisan kiigazított értéke már 57,2 százalék körüli volt 2012 decemberében, amely historikus csúcs. A munkakínálat bővülése az aktivitást ösztönző kormányzati intézkedéseknek volt köszönhető (időskori és rokkantnyugdíjazás feltételeinek változása és a munkanélküliségi juttatások szigorítása). Ennek következtében az idősebb korosztályok aktivitása nőtt meg az elmúlt évben.

1. ÁBRA: A FOGLALKOZTATOTTSÁG VÁLTOZÁSA (VÁLTOZÁS AZ ELŐZŐ HÓNAPHOZ KÉPEST, EZER FŐ, SEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA)

Forrás: KSH, Munkaerő-felmérés

A foglalkoztatottak számának másfél éves emelkedése után két hónapig csökkent a munkakereslet, viszont 2012 utolsó hónapjában újra nőtt a szezonálisan kiigazított mutató: közel 6 ezer fővel dolgoztak több az előző hónaphoz képest, és 60 ezer fővel rendelkeztek több állással, mint 2011 hasonló időszakában. A foglalkoztatottsági ráta 50,9 százalékos értéket vett fel a 15–74 éves korosztályban. A munkakereslet visszaesése a versenyszférában tovább folytatódhatott, mivel a gazdaság kibocsátás, azon belül az ipar jelentősen szűkült. Eközben a közfoglalkoztatásban jóval többen maradhettek benn az év végén, és emiatt nőhetett a foglalkoztatottság.

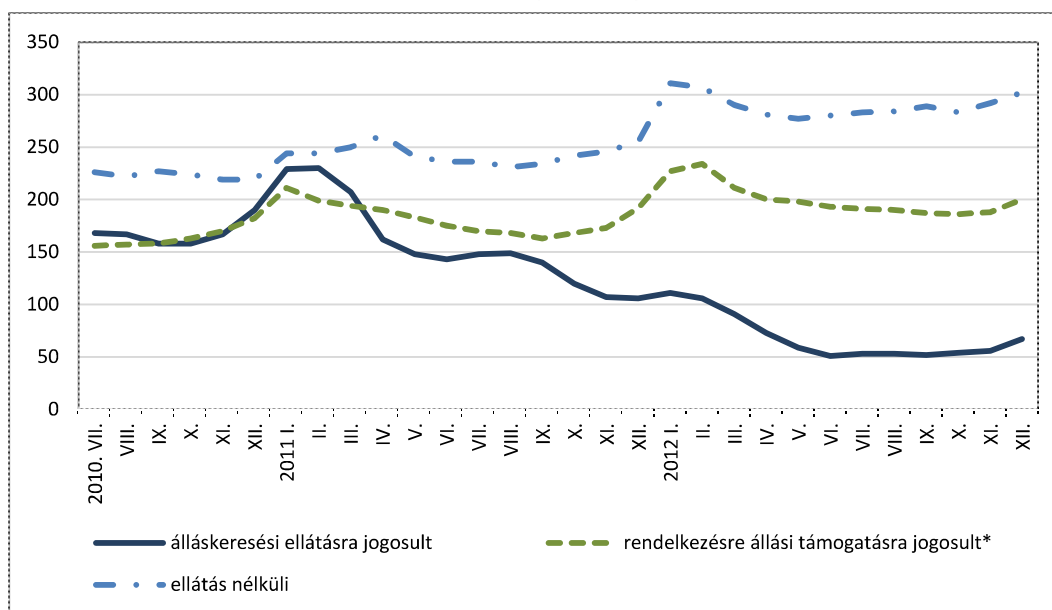
Az intézményi statisztikák alapján a versenyszférában az 5 főnél nagyobb vállalatoknál az alkalmazottak létszáma 2,4 százalékkal csökkent idén novemberben az előző év azonos

időszakához képest. A munkakereslet szinte minden ágban csökkent: a legnagyobb mértékben a művészeti, adminisztratív, ingatlanügyek, valamint a szálláshely és szolgáltatás ágában esett vissza. Az intézményi statisztikák alapján csak a mezőgazdaság ágában volt megfigyelhető létszámbővülés, ami összefüggésben lehet a közfoglalkoztatottak bővülésével az erdőgazdálkodásokban.

A munkanélküliség szezonálisan kiigazított rátájának korábbi csökkenő trendje is megtorpant. 2012 decemberében, az előző hónaphoz hasonlóan, 11 százalékos szinten tartózkodott a mutató.

A munkanélküliség másik mérőszáma a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) által regisztrált álláskeresők létszáma is tovább emelkedett az elmúlt hónapokban. A szezonálisan kiigazított adatok alapján decemberben már nyolcadik hónapja nőtt az előző év azonos időszakához képest. Az ellátás nélküliek száma jelentősen emelkedett 2012 elején, 2012 utolsó hónapjában a regisztráltak több mint a fele már nem részesült támogatásban. Eközben az álláskeresési járadékra jogosultak létszáma, köszönhetően a jogosultsági idő csökkenésének, 36 százalékkal esett vissza. Az utolsó hónapban szinte minden kategóriában növekedés volt megfigyelhető, amely a szezonális hatásoknak lehetett az eredménye.

1. ÁBRA: A REGISZTRÁLT ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA EGYES KATEGÓRIÁK SZERINT
(EZER FŐ)

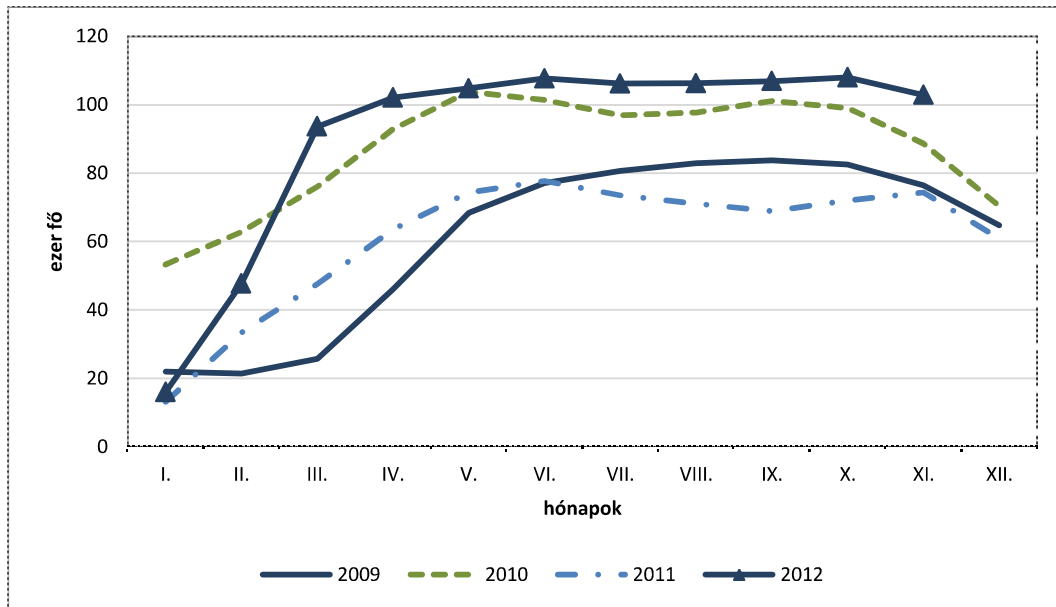

Forrás: NFSZ, * 2012-től foglalkoztatást helyettesítő támogatás

A költségvetési szektor munkakeresletére továbbra is a közfoglalkoztatás van a legnagyobb hatással. A támogatottak nélkül 1,1 százalékos volt a létszámcsökkenés a szférában 2012 novemberében. Az előző év azonos időszakához képest 27 ezer fővel több közfoglalkoztatott volt a költségvetési intézményekben. 2012-ben nem csökkent olyan

mértékben a támogatott létszáma, mint az elmúlt években, mivel **a téli programokra nagyobb hangsúlyt fektet a szaktárca**. Azonban a közfoglalkoztatást kiszűrve visszaesett a szféra alkalmazottainak száma éves bázison a Kormány költségcsökkentő intézkedései révén.

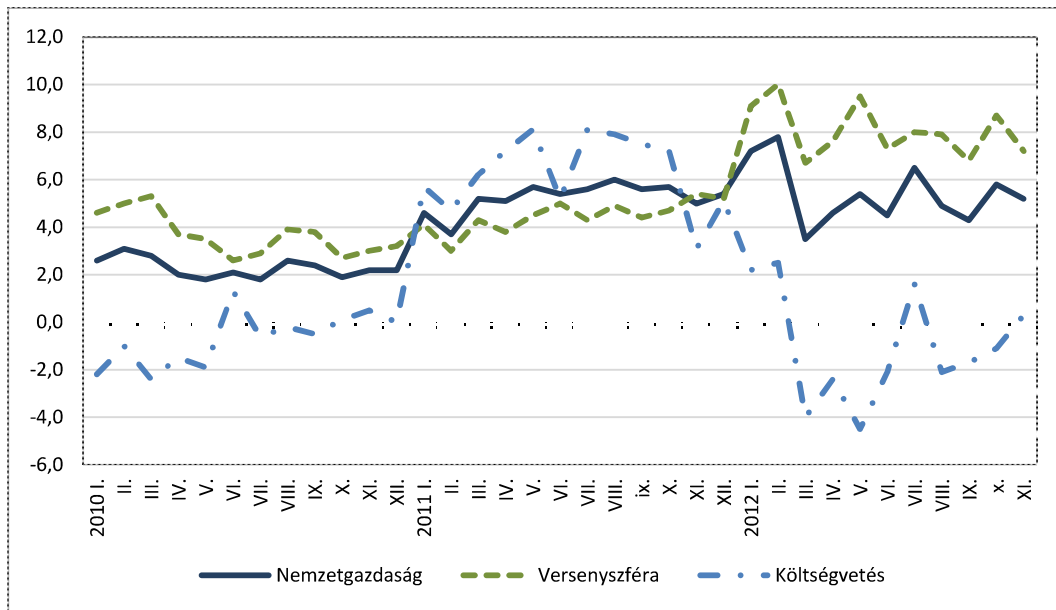
2. ÁBRA: A KÖZFOGLALKOZTATOTTAK LÉTSZÁMA A KÖLTSÉGVETÉSI INTÉZMÉNYEKBEN (EZER FŐ)

Forrás: KSH

A nemzetgazdasági bruttó átlagkeresetek 5,4 százalékkal nőttek 2012 novemberében. A versenyszféra bérei 6,2 százalékkal bővültek 2011 azonos időszakához képest, így újra lassult a bérdinamika üteme. Elsősorban az adminisztratív intézkedések miatt ilyen magas a szféra bérnövekedése, amely továbbra is az előző évek átlaga felett nőtt. A vállalatok munkaerőköltségének bővülése azonban ettől elmaradt, mivel egyrészt az állam az 5 százalék feletti béremelést kompenzálta, másrészt a nem rendszeres jövedelmek (jutalmak és bónuszok) visszafogásával csökkentették terheiket a vállalatok. Az év tizenegyedik hónapjában a jutalmaktól és prémiumoktól megtisztított bruttó átlagkeresetek 7,2 százalékkal emelkedtek az előző év azonos időszakához viszonyítva. Annak ellenére, hogy csak az átlagbér alatti fizetésekre vonatkozott a bérkompensáció és az elvárt béremelés, a magasabb keresettel rendelkezők bérei is nőttek, ami a béreltolódás miatt lehetett.

3. ÁBRA: A RENDSZERES KERESETEK VÁLTOZÁSA (SZÁZALÉK, AZ ELŐZŐ ÉV AZONOS IDŐSZAKÁNAK BÁZISÁN)

Forrás: KSH

A bruttó átlagkeresetek legjobban az ingatlanügyek ágában nőttek. A feldolgozóiparban, a vendéglátásban és a kereskedelemben szintén átlag feletti volt a keresetek dinamikája, miközben az ágazati különadóval érintett információ, kommunikáció ágában továbbra is visszafogott a bérek emelkedésének rátája. **A költségvetési szféra bruttó bérei idén novemberben 3,7 százalékkal nőttek.** A közszféra béreinek alakulására a közfoglalkoztatás mellett a jutalomfizetések voltak a legnagyobb hatással. Az idei évben a teljes munkaidős közfoglalkoztatottak aránya jelentősen nőtt a költségvetési szervezeteken belül. **A közfoglalkoztatás nélkül a költségvetési intézményekben dolgozók átlagkeresetei bérkompenzáció nélkül 9,5 százalékkal, míg bérkompenzációval 10,9 százalékkal emelkedtek.** A magas bérdinamika a jutalomfizetéseknek volt köszönhető. A rendszeres keresetek nem változtak jelentősen.

2. Nemzetközi munkaerőpiac

Az euróövezet munkaerő-piaci helyzetének romló tendenciája tovább folytatódott az elmúlt hónapok során, javulás a közeljövőben sem várható. A munkakereslet nem változott, a ledolgozott munkaórák száma csökkent, a munkanélküliség historikus csúcstól döntött. Ezzel szemben az Egyesült Államokban tovább bővült a foglalkoztatás és az állástalonok száma lényegében nem változott.

Az Egyesült Államokban tovább nőtt a foglalkoztatottak száma az idei évben. A 2013. januári adatok alapján egy év alatt közel 1 százalékkal nőtt a foglalkoztatottak száma, míg a három hónappal korábbihoz képest 0,1 százalékos a bővülés. A magánszféra munkakereslete ennél is gyorsabban emelkedett, miközben az állami foglalkoztatottak száma tovább

csökkent. **A bővülés legfőbb forrása továbbra is a szolgáltató szektor és a feldolgozóipar. A munkanélküliségi ráta 0,1 százalékponttal emelkedett: a mutató idén januárban 7,9 százalékra nőtt.** Ezzel az egy évvel korábbihoz képest 0,4 százalékponttal esett vissza az állástalanok aránya. Ez az érték továbbra is jóval magasabb, mint a Fed nyílt piaci bizottságának közleményében természetes mértéknek megjelölt szint és még mindig lazának tekinthető az USA munkaerőpiaca.²

Az Európai Unió országaiiban továbbra is visszafogott volt a munkaerő-kereslet. A legrosszabb helyzetben a mediterrán országok voltak: Görögországban és Portugáliában csökkent legjobban a foglalkoztatottság a tavalyi év vége felé. Az Egyesült Királyságban és Lettországon viszont létszámbővülést regisztráltak.³

A szezonálisan kiigazított munkanélküliségi ráta az eurózónában tovább növekedett az elmúlt hónapokban, míg az Európai Unió 27 tagállamában a historikus csúcson maradt a mutató. Az EU-ban 2012 decemberében a szezonálisan igazított adatok alapján átlagosan 10,7 százalékon állt a ráta, ami az előző év azonos időszakában regisztrált szintnél 0,7 százalékponttal magasabb. A valutaövezetben az állástalanok aránya 11,7 százalékra emelkedett, az előző év azonos időszakához képest 1 százalékponttal nőtt a mutató értéke. Az aggregált számok azonban elfedik a tagországok között meglévő jelentős különbséget.

A legalacsonyabb rátát 2012 decemberében, Ausztriában (4,3 százalék) és Németországban (5,3 százalék) regisztrálták. A súlyos pénzügyi és fiskális problémával küzdő országokban volt a legnagyobb az állástalanok aránya: Görögországban 26,8 százalék, Spanyolországban 26,1 százalékos volt a szezonálisan kiigazított mutató.

A régiós országok közül **Csehországban tovább nőtt a munkanélküliek aránya,** amely 2012 decemberében 7,5 százalékos szinten állt, miközben a foglalkoztatottság csökkent az exportorientált ágazatok visszaesésének következtében. A legnagyobb mértékű visszaesést az építőiparban regisztráltak Csehországban. **A Cseh Nemzeti Bank (CNB)** a fiskális intézkedések és a rossz konjunkturális kilátások miatt a foglalkoztatottság visszaesésére számít idén az első félévben, viszont a második félévben már nőhet a munkakereslet.⁴

Lengyelországban a munkanélküliségi ráta 2012 decemberében 10,6 százalékon állt, így az előző három hónap átlagához képest 0,3 százalékponttal, míg az egy évvel korábbihoz képest 0,2 százalékponttal emelkedett a mutató. A ráta növekedését elsősorban a munkakínálat emelkedése okozta: a gazdaságilag aktívak száma 0,8 százalékkal nőtt 2011 és 2012 harmadik negyedéve között. A Lengyel Nemzeti Bank előrejelzése szerint idén a rossz gazdasági kilátások miatt a foglalkoztatottság visszaesik, amelynek következtében a munkanélküliségi ráta kis mértékben tovább nőhet.⁵

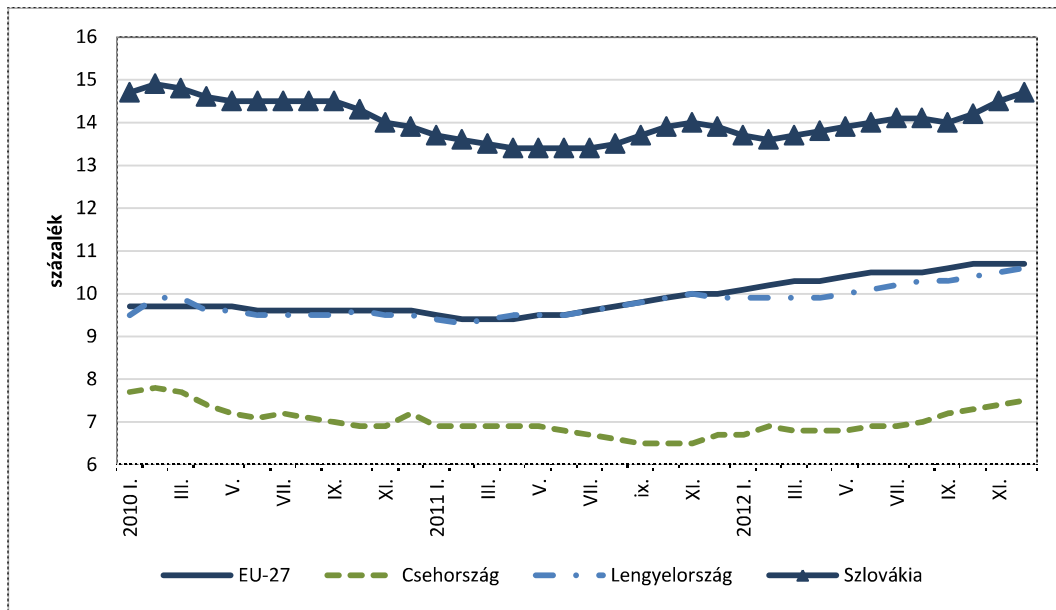
² Forrás: U.S Bureau of Labor Statistics (BLS)

³ Forrás: Eurostat

⁴ Cech National Bank [2012]: Inflation Report 2012 IV.

⁵ National Bank of Poland [2012]: Inflation Report November 2012

4. ÁBRA: A MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTÁK (SZÁZALÉK, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA) ALAKULÁSA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN ÉS AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Forrás: Eurostat

Szlovákiában 2012 decemberében az előző három hónap átlagához képest 0,5 százalékponttal, 14,7 százalékra emelkedett a munkanélküliségi ráta, így a ráta már 5 hónapja folyamatosan növekszik. A foglalkoztatottság bővülése megállt: az év/év csökkenés 2012 harmadik negyedévében 0,9 százalékos volt. A Szlovák Nemzeti Bank prognózisa szerint a foglalkoztatottság növekedési üteme újra nőhet idén és jövőre. A munkanélküliség emelkedése megállhat idén és jövőre csökkenhet is.⁶

3. A Nemzeti Foglalkoztatási Alap alakulása

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételei többletet eredményeztek a tervezetthez képest tavaly, miközben a várt kiadásoknak csak 93 százaléka került elköltésre, így az előzetesen az Alap kumulált többlete a tervezettnél a két és félszeresét teszi ki. Ez leginkább az egyes bevételi források túlteljesítésének, illetve a kiadási oldal egyes tételeit érintő alacsonyabb felhasználásnak köszönhető, ami negatívumként is értékelhető, mivel a fontos aktív eszközökre nem tudták felhasználni a rendelkezésre álló forrásokat.

A bevételi oldali 362 milliárdos előirányzatnak 108,4 százaléka teljesült 2012-ben. A szakképzési hozzájárulásból befolyt összegek jelentősen túlteljesültek, hiszen a teljes évre tervezett szám 150 százaléka befolyt az államkasszába. A többi bevételi forrás nem közvetlenül a Nemzeti Foglalkoztatási Alapba folyik be, így azok értékelése nehézkes. Az év során összesen 393 milliárd forint bevétel teljesült az egész évre tervezett 362 milliárdból.

⁶ Národná Banka Slovenska [2012]: Medium-term Forecast 2012 Q4

1. TÁBLÁZAT: A NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI ALAP BEVÉTELEI 2012-BEN (MILLIÓ FORINT)

Bevételek	Módosított előirányzat	XII. hó	Teljesítés I-XII. hó	Teljesítés %-a
Járulékbevételek és hozzájárulások	246 230,0	23 509,3	273 085,5	110,9
- egészségbíz. és munkaerőpiaci járulék NFA-t megill. hányada	119 900,0	10 577,8	127 096,6	106,0
- szociális hozzájárulási adó NFA-t megillető hányada	73 630,0	6 610,2	67 284,5	91,4
- szakképzési hozzájárulás	52 700,0	6 321,3	78 704,4	149,3
Költségvetési támogatás	71 273,8	5 000,0	71 273,8	100,0
Egyéb bevételek	2 830,0	265,1	1 932,7	68,3
- területi egyéb bevétel	830,0	87,5	501,0	60,4
- központi egyéb bevétel	1 000,0	152,4	1 012,3	101,2
- szakképzési és felnőttképzési egyéb bevétel	1 000,0	25,2	419,3	41,9
Bérgarancia támogatás törlesztése	1 000,0	26,7	621,8	62,2
TÁMOP intézkedések bevételei	41 065,2	15 077,0	42 828,1	104,3
Követelés elengedés bevétele (technikai)	0,0	0,0	0,0	-
Be nem azonosított bevétel	0,0	-2 071,2	3 233,5	-
Költségvetés szerinti bevételek	362 399,0	41 806,9	392 975,4	108,4
Függő tételek	0,0	-405,0	-263,7	-
Összes bevétel	362 399,0	41 401,9	392 711,8	108,4

Forrás: Magyar Államkincstár

A kiadási oldali tételek többet elárulnak a foglalkoztatáspolitikai eszközökről, mint a bevételi oldali számok. Az aktív támogatások közül a foglalkoztatási és képzési támogatásokra 22 milliárd forintot költött az állam 2012-ben, ami az előirányzat teljes évre vonatkozó összegéhez képest csak 77,3 százalékos teljesítést jelent. A szakképzési és felnőttképzési támogatásokra szánt keret 70,4 százalékát használták fel. **Az utolsó hónapban valósult meg a kifizetések nagy része, hasonlóan az előző évekhez képest. Összességében az aktív támogatások 77,7 százaléka került kifizetésre december végéig.**

Az álláskeresési ellátásokra az év elején és a végén általában többet kell költeni, mint az év további részében. Ez leginkább az elmúlt két évre igaz. **Mindkét esztendőben jelentősen befolyásolta a kiadásokat a közfoglalkoztatás átalakítása.** 2012-ben azonban másképp alakult a kifizetések szezonaritása. 2012 elején nagymértékben nőtt a regisztrált álláskeresők száma, mivel megszűnt a rövid időtartamú közfoglalkoztatás, és így sokan elvesztették támogatott státuszukat. Az év közepétől az álláskeresési járadék folyósítási idejének csökkentése miatt kevesebben voltak jogosultak ellátásra. Azonban az év végére nem nőtt meg jelentősen azoknak a száma, akik jogosultak lehetnek erre a passzív ellátásra. **Az egész évre tervezett passzív kiadások 110,8 százalékát fizették ki tavaly.** 2012 kifizetései alapján a passzív kiadásokra tervezett közel 59 milliárd forint így nem tudta fedezni a támogatásokat.

2. TÁBLÁZAT: A NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI ALAP KIADÁSAI 2012-BEN (MILLIÓ FORINT)

Kiadások	Módosított előirányzat	XII. hó	Teljesítés I-XII. hó	Teljesítés %-a
Aktív támogatások	31 988,3	8 488,0	26 892,4	77,7
- foglalkoztatási és képzési támogatások	25 988,3	7 733,1	22 108,3	77,3
- járulékkedvezmény megtérítés	6 000,0	754,9	4 784,1	79,7
Szakképzési és felnőttképzési támogatások	23 482,8	5 573,0	16 521,8	70,4
Passzív kiadások	58 700,0	7 461,7	65 037,0	110,8
- álláskeresői ellátások	57 000,0	6 554,6	64 130,0	112,5
- Nyugdíjbiztosítási Alapnak átadás	1 700,0	907,0	907,0	53,4
Bérgarancia kifizetések	6 000,0	939,0	6 606,5	110,1
Működtetési célú kifizetések	300,0	11,3	100,0	33,3
Startmunka-program	132 456,3	15 299,3	131 851,2	99,5
Egyenlegtartási és kockázatkezelési keret	2 000,0	0,0	0,0	0,0
EU-s elő és társfinanszírozás	52 978,7	14 322,0	52 997,8	99,3
- TÁMOP 1.1 Munkaerőpiaci szolgáltatások és támogatások	37 511,7	3 937,7	29 780,7	78,6
- TÁMOP 1.2 Foglalkoztatást ösztönző normatív támogatások	8 500,0	3 417,3	16 250,1	191,2
- Foglalkoztathatóság és Alkalmazkodóképesség EU-s társfin.	6 967,0	6 967,0	6 967,0	100,0
Kiegészítő munkáltatói támogatás	21 000,0	3,9	5 222,0	29,0
Követelés elengedés kiadása (technikai)	0,0	0,0	0,0	-
Költségvetés szerinti kiadások	328 906,1	52 098,1	305 228,9	92,8
Összes kiadás	328 906,1	52 098,0	305 243,2	92,8
Összes bevétel	362 399,0	41 401,9	392 711,8	108,4
Összes kiadás	328 906,1	52 098,0	305 243,2	92,8
Egyenlegváltozás	33 492,9	-10 696,1	87 468,6	261,2

Forrás: Magyar Államkincstár

Az aktív eszközök közé tartozó közfoglalkoztatás kiadásai 2012 elején még viszonylag alacsonyak voltak a már említett átalakítások miatt. Az év harmadik hónapjától kezdve azonban már lényegesen magasabbak voltak a kiadások, mivel sokkal többen dolgoztak már támogatott formában. A Startmunka-programra elkülönített 132 milliárdból 2012-ben 131 milliárd forintot használt fel az állam. Decemberben a költségvetési intézményekben a közfoglalkoztatásban több mint 100 ezer ember vett részt, akik közül mintegy 30 ezer ember a napi nyolc órás, országos program részese volt.

A tervezett kiadások 92,8 százaléka, azaz 305 milliárd forint került kifizetésre 2012-ben. Az alap egyenlege így 87 milliárd forintot tett ki.

II. Elemzések

1. Munkaerő-felmérésben lévő bizonytalanságok lehetséges okai

Az elmúlt fél évben már többször felmerült a sajtóban és a tudományos körökben az a kérdés, hogy a munkaerő-felmérésből származó foglalkoztatottsági adat és az intézményi statisztikákban szereplő alkalmazottak száma miért nem mozog együtt. Mindkét statisztikát a Központi Statisztikai Hivatal állítja elő, különböző módszertan alapján.

A munkaerő-felmérés alapját egy lakossági felmérés adja. A **KSH mintavételes eljárás segítségével negyedévente mintegy 70 ezer embert kérdez meg**, többek között munkaerő-piaci státuszáról. Minden emberhez tartozik egy súly, ami azt jelöli, hogy az adott mintavételi körzetben hány embert reprezentál. A súlyokat összeadva kapjuk meg a teljes népesség, a foglalkoztatottak, aktívak és munkanélküliek számát Magyarországon. Egy ember csak 6 negyedévig szerepel a felmérésben, annak érdekében, hogy folyamatosan frissüljön a minta.⁷

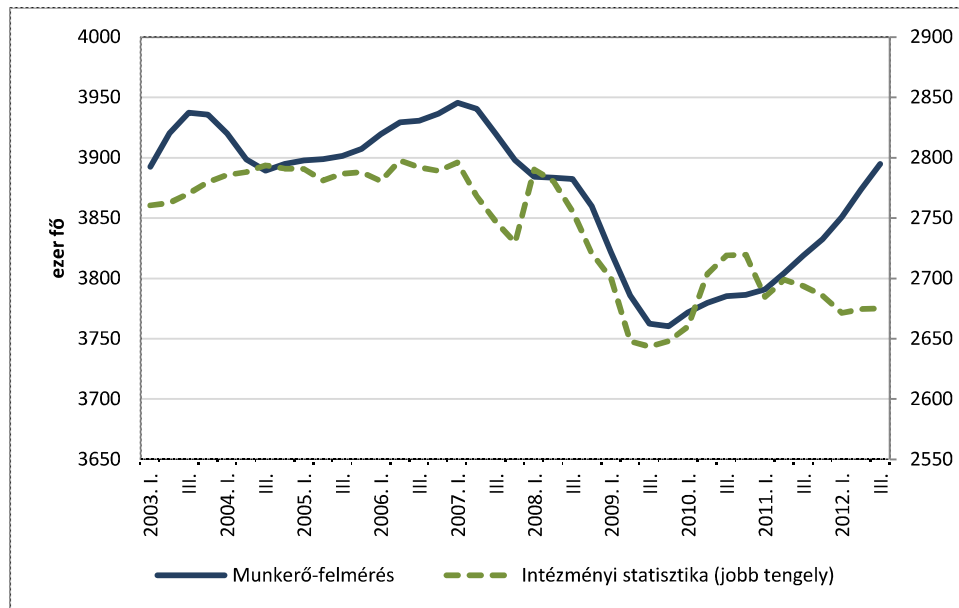
Az intézményi statisztika más módszertan alapján, a vállalatok létszám és béradatait méri fel. Az 50 fő feletti vállalatokat teljes körűen megkérdezik, akiknek a száma 5 ezer körül mozgott 2011-ben. Az 5–49 fő közötti vállalatokból egy reprezentatív mintát vesz a KSH, amelynek alapját, mindig a legfrissebb társasági adóbevallások adják. Így az a bázis, amit lekérdeznek, évente változik. **Tehát az intézményi statisztikában nem szerepel a nemzetgazdaság összes vállalata, kimarad a kis vállalkozások egy része, valamint az összes egyéni vállalkozó és mikro vállalkozás is. A költségvetési szféra szinte teljesen körűen megjelenik a statisztikában.**

Természetesen a két statisztikának nem feltétlenül kell mindig együtt mozognia. Azt lehetett eddig megfigyelni, hogy az intézményi statisztika adataiban hamarabb megmutatkoznak a gazdaság ciklikus mozgásának jegyei, mint a munkaerő-felmérésben. **Azonban az elmúlt egy évben ellentétes irányba tartott a két statisztika, amelynek mértékére eddig nem volt példa. Ráadásul mindez egy recessziós gazdasági környezetben történt, ahol természetes a munkakereslet zsugorodása.**

---

⁷ KSH [2012]: Módszertani leírás a Munkaerő-felmérés 2012 I. negyedévi Munkanélküli érintettség, diszkrimináció című kiegészítő felvételhez

5. ÁBRA: A MUNKAERŐ-FELMÉRÉS ÉS AZ INTÉZMÉNYI STATISZTIKA FOGLALKOZTATOTTSÁGI ADATAI
(SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTOTT)

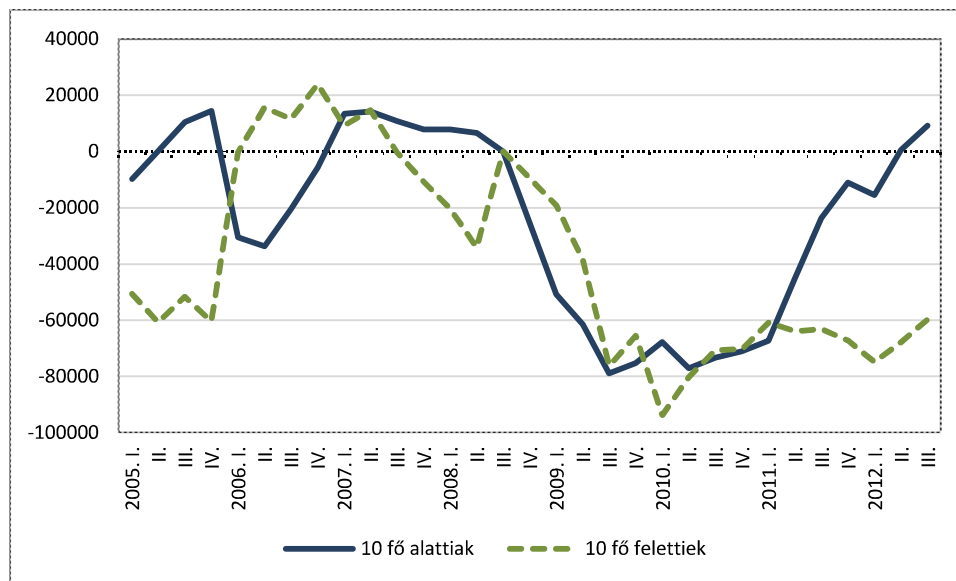
Forrás: KSH

Több kutatóintézet és a sajtó is foglalkozott a két statisztika közötti különbséggel. A Magyar Nemzeti Bank legutolsó inflációs jelentésében adott hangot véleményének, amelyben a versenyszféra adatait vizsgálták a két statisztika alapján. **Véleményük szerint a létszámadatak közötti eltérések egyik oka lehet a közfoglalkoztatás eltérő elszámolása.** Az intézményi statisztikában a non-profit szektor valamint a közmunkások létszáma a versenyszférától elkülönítve szerepel. Az is elképzelhető, hogy a non-profit szektorban jelentős a közfoglalkoztatottak száma, amely a munkaerő-felmérésben a versenyszféra foglalkoztatottságában csapódhat le.⁸

Az MNB szakértőinek véleménye szerint az eltérés mások oka a statisztikákban szereplő eltérő vállalati kör okozza. A létszám kategóriák vizsgálata alapján a 10 főnél kevesebb foglalkoztatottal rendelkező mikrovállalatok munkakereslete nőtt meg jelentősen, amely csak a munkaerő-felmérésben jelenhet meg (az intézményi statisztika csak 4 fő feletti vállalatokra vonatkozik). 2010 óta körülbelül 75 ezer fővel bővült az alkalmazottak száma a szférában. Ezzel szemben a nagyobb cégek munkakereslete lényegében nem változott a versenyszférában. Azonban ezek a tendenciák ellentétben állnak a konjunkturális folyamatokkal.

⁸ Jelentés az infláció alakulásáról. 2012. december. Magyar Nemzeti Bank.

6. ÁBRA: A VERSENYSEKTORBAN FOGLALKOZTATOTTAK SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA VÁLLALATMÉRET SZERINT (SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTOTT, VÁLTOZÁS 2008. III. NEGYEDÉVHEZ KÉPEST)

Forrás: MNB, Jelentés az infláció alakulásáról. 2012. december

A GKI Gazdaságkutató Zrt. január végén kiadott sajtóközleményében azt írta, hogy a munkaerő-felmérésben a megkérdezettek körét torzíthatja az, hogy a külföldre költözött háztartások nem szerepelnek a felmérésben, valamint a külföldön dolgozó, de Magyarországon élő háztartások tagjait magában foglalja a statisztika.⁹ Mivel a kivándorlásokra a KSH becsléseket készít és ezzel korrigálja az adatokat, ezért csak abban az esetben térítheti el a statisztikát, ha a KSH nem jól méri fel az emigránsok számát.

A következőben azt mutatjuk be, hogy milyen hatása lehet a külföldön élő és dolgozó magyarok rossz számbavételének. A munkaerő-felmérés alapvetően a 2001-es népszámlálás adataira épül, amelyet modellek segítségével vezetnek tovább. Így állapítják meg a munkaképes korú lakosság aktuális létszámát. Ha nem jól veszik számba a kivándorlást, és a lakosság számát felülbecsli a statisztika, akkor lehetséges, hogy a foglalkoztatottak száma eltérhet, miközben a foglalkoztatottsági arány helyes.

A nemzetgazdasági miniszter január végi nyilatkozata alapján elképzelhető, hogy felgyorsult a munkaképes korú lakosság kivándorlása az Európai Unió tagországaiba. A következő táblázatban azt mutatjuk meg, hogy mekkora lehet a foglalkoztatottak száma, ha az arányukat jól becsli meg a munkaerő-felmérés, azonban az aktív lakosság feltételezett száma eltér a munkaerő-felmérésben szereplőtől. Amint látható, ha 150 ezer fővel kevesebben lennének az aktív korosztályban, akkor már 77 ezer fővel kevesebb lenne a foglalkoztatottak száma, ugyanolyan foglalkoztatottsági ráta mellett. Természetesen ez csak egy egyszerű modell, amely azt mondja ki, hogy a kivándorlók csoportjának összetétele pontosan megegyezne az itthon maradt lakosság szerkezetével.

⁹ http://www.gki.hu/sites/default/files/users/Petz%20Raymund/Mennyi_foglalkoztatottunk_van.pdf. Letöltés dátuma: 2013.01.31.

3. TÁBLÁZAT: A FOGLALKOZTATOTTAK SZÁMA A KÜLÖNBÖZŐ LAKOSSÁGI SZÁMOK ESETÉBEN
(2012. III. NEGYEDÉV, EZER FŐ)

15-74 lakosság számának eltérése a valóstól	15-74 éves lakosság (ezer fő)	Foglalkoztatottak aránya	Foglalkoztatottak száma (ezer fő)	Eltérés (ezer fő)
0 fő	7653,0	51,4	3933,6	0,0
-10 ezer fő	7643,0	51,4	3928,5	5,1
- 50 ezer fő	7603,0	51,4	3907,9	25,7
- 75 ezer fő	7578,0	51,4	3895,1	38,6
- 100 ezer fő	7553,0	51,4	3882,2	51,4
- 150 ezer fő	7503,0	51,4	3856,5	77,1

Forrás: KSH munkaerő-felmérés, Századvég-számítás

Szakértői vélemények szerint először arra lenne szükség, hogy más uniós országok statisztikai hivatalaival egyeztetve, az országos munkaerő-felmérések összehangolásával pontosítani tudják a munkaerő áramlási statisztikákat.

2. Az inaktivitás és a potenciális munkaerő nagysága

A Kormány egyik legfontosabb célja a foglalkoztatottság növelése, amely szorosan együtt jár a munkakínálat emelkedésével. A következő fejezetben azt vizsgáljuk meg, hogy az aktivitás hogyan áll a többi uniós országhoz képest, valamint a munkaerőpiacon melyek azok a rétegek, amelyek potenciálisan csatlakozni tudnának a foglalkoztatottak csoportjához.

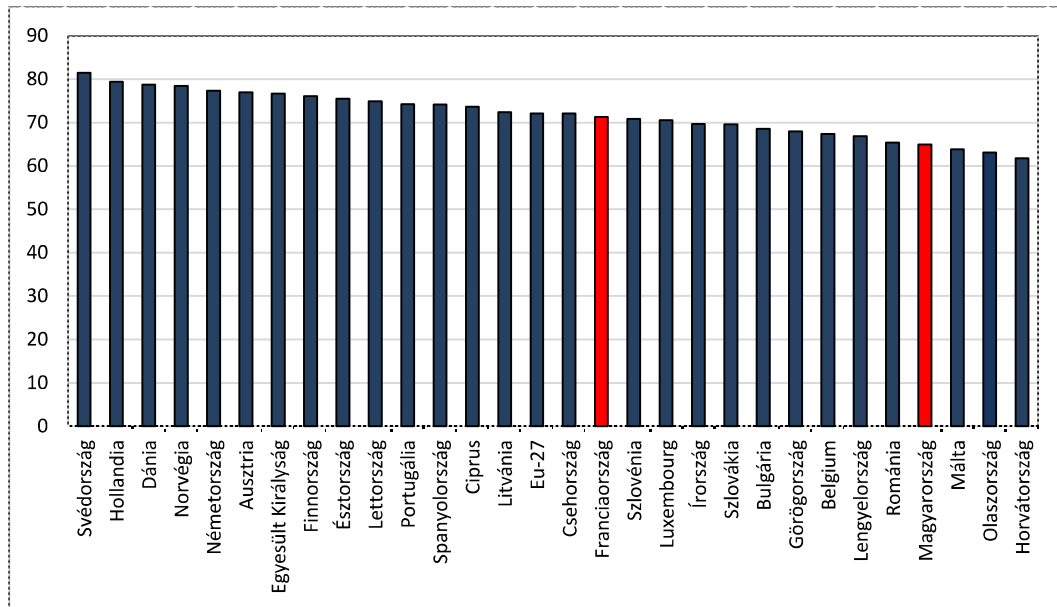
A foglalkoztatottak és munkanélküliek vizsgálata mellett fontos hangsúlyozni a társadalom egy másik igen széles csoportját, a gazdaságilag inaktívakat. Nagy része ezeknek az embereknek nappali tagozaton tanul vagy nyugdíjas. A foglalkoztatáspolitikai szempontjából azonban egyáltalán nem elhanyagolható azoknak a száma, akik egyéb okok miatt vannak távol a munkaerőpiactól. Manapság igen fontos a korhatár előtti nyugdíjasok kérdése és a rokkantellátásban részesülők felülvizsgálata. Továbbá széles azoknak a köre, akik egyéb okok miatt nem akarnak legálisan részt venni a munkaerőpiacon. Így az aktivitás és ezzel együtt a foglalkoztatás szempontjából fontos, hogy feltérképezzük és megértsük ezeknek az embereknek a szándékait és jellemzőit.

Az inaktívok aránya az egyik legmagasabb volt Magyarországon az Európai Unió belül 2012-ben. A rokkantnyugdíjasok száma a szigorítások miatt folyamatosan csökken, a gyese- en, gyed-en lévőket részmunkaidős foglalkoztatás révén terelnék vissza a munkaerőpiacra. Az iskolakötelezettség korhatárának csökkentése szintén az inaktívok létszámát csökkentheti. A munkaképes korú inaktívok sokasága azonban nem feltétlenül szeretne be- vagy visszakerülni a munkaerőpiacra. A megfelelő szintű szociális ellátórendszer fenntartásához azonban – részben az öregedési folyamat következtében keletkező várható nehézségek

miatt – elengedhetetlen a munkaerőpiactól indokolatlanul, de még az indokkal távol lévők bizonyos csoportjainak is minél nagyobb arányú (re)integrációja.

7. ÁBRA: AZ AKTIVITÁSI RÁTA A 15–64 KOROSZTÁLYBAN AZ EURÓPAI UNIÓ TAGORSZÁGAIBAN (2012 III. NEGYEDÉV, SZÁZALÉK)

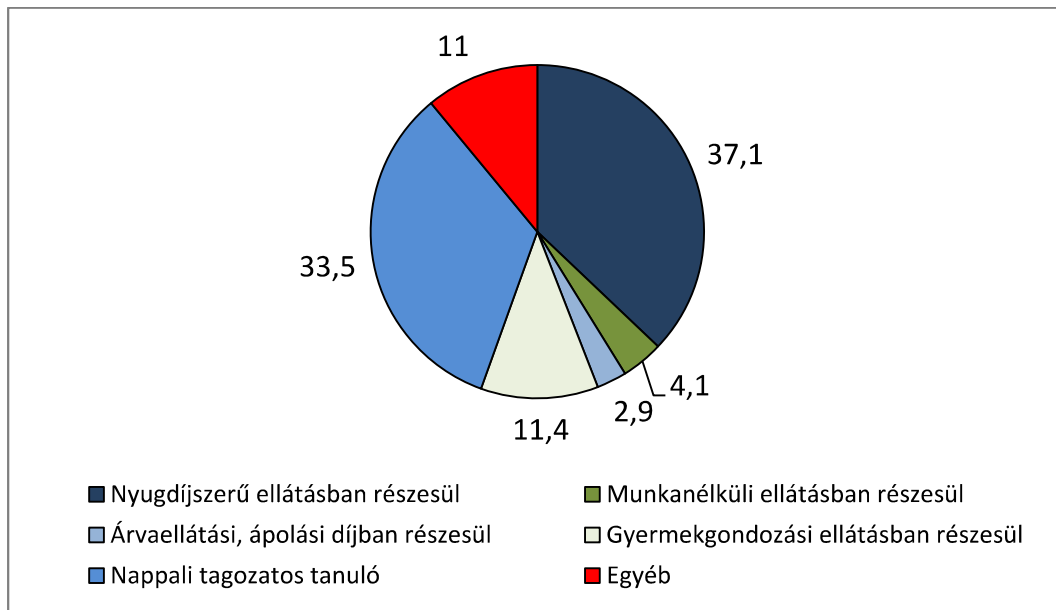

Forrás: Eurostat

Magyarország mindig is a sereghajtók közé tartozott az Európai Unión belül az aktivitást tekintve. Egyedül Máltán, Olaszországban és Horvátországban volt kisebb az aktivitási ráta a 15–64 éves korosztályon belül 2012 harmadik negyedévében. **Hazánk messze a 72,1 százalékos EU-átlag alatt helyezkedik el,** aminek több oka is lehet. Szinte minden országban az inaktívak legnagyobb része nappali tagozaton tanul, a különbségek a nyugdíjszerű ellátásban és egyéb okokban keresendők. 2010-ben hazánkban volt az egyik legalacsonyabb az átlagos életkora a munkaerőpiacról kilépőknek, ami azt sejteti, hogy magas lehet az aránya a nyugdíjszerű ellátásban részesülőknek. **Miközben a legjobb aktivitási arányokkal rendelkező országokban, Svédországban, Dániában vagy Nagy-Britanniában jóval az EU-átlag feletti az előbbi mutató értéke.** A szociális ellátórendszerek különbségéből adódóan is nagy eltérések lehetnek a nemzetek között. A fejlettebb nyugati államokban a gyermekgondozási ellátásban részesülőket megpróbálják viszonylag hamar visszaterelni a munkaerőpiacra különböző részmunkaidős foglalkoztatási formák támogatásával.

2012 harmadik negyedévében a közel 6 millió 707 ezer fős 15–64 éves korosztályból 2 millió 545 ezer fő gazdaságilag inaktívnak minősült. Ez azt jelenti, hogy valamilyen formában távol maradt a munkaerőpiactól. Többségük „a társadalom jóváhagyásával, egyetértő támogatásával” maradt távol a gazdasági tevékenységektől. 2012 harmadik negyedévében 2 millió 348 ezer fő volt a gazdaságilag nem aktívak száma.

8. ÁBRA: A 15-64 ÉVES INAKTÍV NÉPESSÉG FŐBB CSOPORTJAI
(2012 HARMADIK NEGYEDÉV, SZÁZALÉK)

Forrás: KSH, MEF

A KSH munkaerő-felmérése alapján két kategóriába lehet sorolni az inaktívakat, kimutatható és nem kimutatható jövedelemforrással rendelkezőkre. Az előbbi csoportban nyugdíjszerű ellátásban 933 ezer fő részesült, ami 3,3 százalékkal kevesebb, mint 2011 azonos időszakában. Közülük is a legtöbben saját jogú öregségi nyugdíjban részesültek. Rokkantsági nyugdíjban vagy járadékban valamivel kevesebben, özvegyi vagy szülői hozzátartozói nyugdíjban pedig mindösszesen 5,4 ezer fő részesült. Számuk évről évre csökken a nyugdíjkorhatár emelése, valamint a korhatár alatti nyugdíjba vonulás szabályainak szigorítása miatt. **A rokkantsági nyugdíjban részesülők száma is folyamatosan zsugorodik, aminek háttérében szintén a szabályozás, azaz a szigorítás áll.** Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság adatai alapján is évről évre egyre több embernek szűnik meg rokkantságinyugdíj-ellátása a jogosultsági feltételek hiánya miatt. Míg 2011-ben 305 ezer ember részesült korhatár alatti rokkantsági nyugdíjban, addig 2012 harmadik negyedévében már csak 174 ezren részesült ilyen támogatásban.

Az inaktívak másik legnagyobb részét a nappali tagozaton tanulók jelentik. Számuk lényegében változatlan maradt 2012-ben az előző évhez képest, mivel valamivel több mint 807 ezren tanultak a 15–64 éves korosztályban a KSH munkaerő-felmérése szerint. A jövőben csak az lesz a kérdéses, hogy a tankötelezettség életkorának leszállításával csökkenni fog-e a csoport száma.¹⁰

Árvaellátási és gyermekgondozási ellátásban összességében 312 ezren részesültek 2012 harmadik negyedévében. Foglalkoztatáspolitikai szempontból a gyesen és gyeden lévők

¹⁰ Már korábbi anyagainkban írtuk, hogy a tankötelezettség leszállítása egyelőre nem növelheti az aktívák számát, mert csak a fiatalabb korosztályokra vonatkozik, akik még nem töltötték be a megfelelő életkort.

fontosak a vizsgált csoportban. 2012-ben a gyes időtartama két évről újra három évre emelkedett, és bevezették az örökbefogadói gyeset. A család és a munkavégzés összehangolásának érdekében a Kormány heti 30 órára korlátozta a gyes melletti munkavégzés lehetőségét úgy, hogy a gyeset igénylő a gyermek egyéves koráig egyáltalán nem vállalhat munkát, a gyermek egyéves kora után heti 30 órát meg nem haladó időtartamban folytathat munkavégzést, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkavégzés az otthonában történik. Az új szabályozás hamarabb visszaterelheti a kismamákat és apukákat a munkaerőpiacra.

Az inaktívak közül 127 ezer főt tartanak nyilván a munkaügyi hivatalokban, azaz ők már nem keresnek aktívan állást, de még nem is nyugdíjasok vagy nappali tagozatos tanulók. Ezek az emberek átlagosan már több mint 21 hónapja vannak benne a rendszerben. Valószínűleg már nem akarnak legális munkát vállalni, vagy valamelyik más családtagjuk látja el őket. Közülük 28 ezer fő rendelkezik álláskeresési járadékkal, foglalkoztatást helyettesítő vagy egyéb támogatással. A közfoglalkoztatás elsődleges feladata, hogy ezeket az egyéneket terelje vissza a munkaerőpiacra, azonban **a munkaképes korú inaktívak sokasága nem feltétlenül szeretne be- vagy visszakerülni a munkaerőpiacra.**

4. TÁBLÁZAT: A POTENCIÁLIS MUNKAERŐ-TARTALÉK ÉS EGYÉB MUNKAERŐ-PIACI KATEGÓRIÁK (2012. III. NEGYEDÉV)

Munkaerő-piaci kategóriák	Ezer fő
Foglalkoztatott az alulfoglalkoztatottak kivételével	3840,0
Alulfoglalkoztatott	95,4
Munkanélküli	457,7
Inaktív és aktívan keres munkát, de nem áll rendelkezésre	8,0
90 napon belül új állásban kezd, de nem áll rendelkezésre	0,3
90 napon túl új állásban kezd és nem keresett munkát	2,4
Passzívan keresett munkát, de rendelkezésre áll	0,3
Dolgozna és rendelkezésre is áll, de nem keresett munkát	206,1
Nem kíván dolgozni	3042,5

Forrás: Munkaerő-felmérés, Századvég-számítás

A re(integráció) szempontjából a legrelevánsabb csoportokat találhatjuk meg a fenti táblázatban. 2012 harmadik negyedévében a 3 millió 935 ezer foglalkoztatott közül 96 ezer fő gondolta, úgy hogy alulfoglalkoztatott, azaz részmunkaidős állása helyett, akár teljes munkaidőben is tudna dolgozni. Rájuk a foglalkoztatáspolitikai kisebb hatással lehet, mivel leginkább munkáltatójukon múlik, hogy milyen munkaidőben dolgozhatnak. A legnagyobb és talán a legfontosabb csoportja az inaktívaknak azok, akik dolgoznának és rendelkezésre állnak, de nem kerestek munkát. A számuk eléri a 206 ezer főt. Körül belül fele-fele arányban vannak a férfiak és a nők. A legtöbben a 25-35 éves korosztályban, illetve a 36-45 éves korosztályba tartoznak. Végzettségüket tekintve általában kevésbé kvalifikáltak.

A szakpolitika számára az a feladat, hogy ezeket a személyeket azonosítsa és visszaterelje őket a munkaerőpiacra. Ha a jobb konjunkturális feltételek adottak lesznek, illetve a Kormány a megfelelő foglalkoztatáspolitikai eszközök segítségével megteremti a keresletet ezekre az emberekre, akkor elérhető a 4 millió munkahely Magyarországon.